

گروه نشر و تبلیغات
دفتر نشر و تبلیغات
پستال پت ۱۱۳۱۱۱۱۱
تهران

تاریخ و حقوق - ۱

رویدادین بستانه
تاریخ و حقوق

حسین بادامچی

استادیار تاریخ دانشگاه تهران

فرمان کورش بزرگ

به همراه ویرایشی، ترجمه و واژه نامه متن اکدی

نگارخانه

نشر نگاه معاصر

فرمان کورش بزرگ
به همراه ویرایشی، ترجمه و واژه نامه متن اکدی
نشر نگاه معاصر
تیراژ: ۵۰۰
قیمت: ۲۷۰۰۰
ISBN: 978-600-2741-11-2

فهرست مطالب

۵.....	درآمد
۷.....	مقدمه
۹.....	تقسیم‌بندی و ترجمه کامل متن اکدی
۱۷.....	دین و سیاست دینی کورش
۲۵.....	نبوناید و روحانیان مردوک؛ حمایت بابلی‌ها از کورش
۳۵.....	مسأله سیاست دینی آشوریان
۴۰.....	رابطه شهر و خدایان
۴۱.....	مسأله حقوق بشر
۴۵.....	کتاب‌نامه
۴۸.....	فهرست علائم اختصاری
۴۹.....	ویرایش متن اکدی
۵۳.....	فهرست ماه‌ها، واژگان، اعداد و اسامی

بسم الله الرحمن الرحيم

درآمد

استوانه کورش فرمانی را دربر دارد که کورش بزرگ به هنگام فتح بابل منتشر کرد. این کتیبه از لحاظ نوع ادبی جزو کتیبه‌های شاهی و یادبودی است. از دیدگاه تاریخ‌نگاری کتیبه شاهی روایت یکطرفه تاریخ و همراه با اغراق و زیاده‌گویی است که بیشتر نشان‌دهنده ایدئولوژی رسمی است تا واقعیت‌های تاریخی. سؤال اصلی تحقیق حاضر این است که آیا اصلاحات مندرج در کتیبه کورش صرفاً تبلیغات شاهی است یا سیاست‌گذاری بوده است. آیا در منابع هم‌زمان یا نزدیک به دوره مورد مطالعه اطلاعاتی در مورد سیاست‌گذاری کورش در دست است که بتوان با استناد به آنها اجرایی شدن اصلاحات کورش را اثبات کرد؟ تحقیق حاضر ابتدا متن کتیبه را از اصل اکدی به طور کامل ترجمه می‌کند. سپس با استناد به منابع خط میخی، روایت‌های عبری عهد عتیق و منابع یونانی درباره سیاست دینی کورش تحقیق می‌کند. این مطالعه نشان می‌دهد که قسمت عمده ادعاهای کورش، برای نمونه ورود صلح‌آمیز به بابل و حمایت از دین‌های رایج، در منابع آن دوره تأیید می‌شود. علاوه بر استوانه، دو کتیبه دیگر از کورش به دست آمده که ویرایش و ترجمه آنها را آورده‌ایم. این کتاب کوچک را به استادم شادروان ریموند وستبروک، استاد فقید دانشگاه جانز هاپکینز، تقدیم می‌کنم، که شجره طیبه‌ای بنا نهاد.

و الحمد لله

حسین بادامچی

دانشگاه تهران، گروه تاریخ

و منتشر شده و در ادامه از او در بعد از تولد او در سال ۱۸۷۹ میلادی در عراق حفاری کند و در سال ۱۸۸۰ میلادی در بریتانیا، هرزرد رسام از سلطان عثمانی اجازه داشت که در عراق حفاری کند و هرچه را پیدا کرد به انگلستان ببرد (Walker 1972). رسام در محل معبد مردوک در بابل حفاری می کرد که این کتیبه استوانه‌ای را پیدا کرد، و نام امروزی آن محل omran است (Ibid.). ریچارد برگر در ۱۹۷۰ قطعه‌ای گلی در مجموعه الواح دانشگاه ییل (Yale) پیدا کرد و دریافت که این قطعه به کتیبه کورش تعلق دارد. این قطعه کوچک که در اثر شکستگی از انتهای استوانه جدا شده سطرهای ۳۶ تا ۴۵ از متن کتیبه را دربر دارد؛ قطعه مذکور مسلماً در همان محل معبد مردوک پیدا شده بود، که به دست عتیقه‌فروشان در بازار فروخته شد و سرانجام در میان مجموعه ریس (J. B. Ries) به دانشگاه ییل رسید (Berger 1975). قطعه دانشگاه ییل را اکنون به انگلستان برده و به استوانه ملحق کرده‌اند. کتیبه کورش به علت ارتباط نزدیک با کتاب مقدس به شدت مورد توجه محققان غربی بوده است (de Vaux 1972). ویرایش استاندارد کتیبه را هانس

پیتر شودیگ در سال ۲۰۰۱ منتشر کرده که سرآمد آثار پیشین است (Schaudig 2001).

از لحاظ نوع ادبی استوانه کورش در زمره کتیبه‌های شاهی و یادبودی (monumental) است. کتیبه‌های شاهی آثاری هستند که شاهان برای گرامی‌داشت

مقدمه

کتیبه استوانه‌ای شکل کورش در سال ۱۸۷۹ پیدا شد و در سال ۱۸۸۰، یعنی در کمتر از یک سال، اولین ویرایش و ترجمه آن منتشر شد (Rawlinson 1880). نماینده موزه بریتانیا، هرزرد رسام از سلطان عثمانی اجازه داشت که در عراق حفاری کند و هرچه را پیدا کرد به انگلستان ببرد (Walker 1972). رسام در محل معبد مردوک در بابل حفاری می کرد که این کتیبه استوانه‌ای را پیدا کرد، و نام امروزی آن محل omran است (Ibid.). ریچارد برگر در ۱۹۷۰ قطعه‌ای گلی در مجموعه الواح دانشگاه ییل (Yale) پیدا کرد و دریافت که این قطعه به کتیبه کورش تعلق دارد. این قطعه کوچک که در اثر شکستگی از انتهای استوانه جدا شده سطرهای ۳۶ تا ۴۵ از متن کتیبه را دربر دارد؛ قطعه مذکور مسلماً در همان محل معبد مردوک پیدا شده بود، که به دست عتیقه‌فروشان در بازار فروخته شد و سرانجام در میان مجموعه ریس (J. B. Ries) به دانشگاه ییل رسید (Berger 1975). قطعه دانشگاه ییل را اکنون به انگلستان برده و به استوانه ملحق کرده‌اند. کتیبه کورش به علت ارتباط نزدیک با کتاب مقدس به شدت مورد توجه محققان غربی بوده است (de Vaux 1972). ویرایش استاندارد کتیبه را هانس پیتر شودیگ در سال ۲۰۰۱ منتشر کرده که سرآمد آثار پیشین است (Schaudig 2001).

از لحاظ نوع ادبی استوانه کورش در زمره کتیبه‌های شاهی و یادبودی (monumental) است. کتیبه‌های شاهی آثاری هستند که شاهان برای گرامی‌داشت

واقعه‌ای خاص مانند پیروزی در جنگ یا ساخت معبدی برای خدایان می‌نوشتند و در واقع روایت رسمی تاریخ هستند. برخی کتیبه‌ها برای اطلاع عموم منتشر می‌شد و در معرض دید قرار می‌گرفت، مانند کتیبه داریوش که بر دل کوه ثبت شد تا از جاده قابل دیدن باشد. برخی نیز دفن می‌شد، مانند کتیبه کورش که برای گرامی‌داشت بازسازی معبد مردوک نوشته شد و در بنای معبد دفن شد.

تصویری که کتیبه‌های شاهی ارایه می‌کنند می‌تواند به شدت یکطرفه و اغراق‌آمیز باشد. برای نمونه به کتیبه یکی از شاهان دوره بابل قدیم اشاره می‌کنیم: سین کاشید، شاه اوروک (حدود ۱۸۵۰ ق.م)، درباره پادشاهی خود چنین می‌گوید (Frayne 1990, 454):

در دوران پادشاهی او، بنا بر نرخ بازار، ۳ گور^۱ غله، ۱۲ مینا^۲ پشم، ۱۰ مینا مس، یا سه بان^۳ روغن گیاهی، تنها یک شقل^۴ نقره قیمت داشت. سال‌های حکومت وی سال‌های فراوانی بود.

بر اساس اسناد اقتصادی و حقوقی که از این دوره به دست آمده می‌توان دریافت که قیمت‌های واقعی سه برابر بیشتر بوده است (Liverani 1995, 2353). روشن است که شاه برای نشان دادن شایستگی خود این‌گونه گزافه‌گویی می‌کند؛ پس تفسیر صحیح این متون نیازمند توجه به سیاق، اهداف و ادبیات نگارش چنین متونی است. لیورانی (Liverani 1995, 2354 f.) می‌پرسد که مخاطب کتیبه‌های شاهی چه کسانی بودند؟ پاسخ رسمی می‌گوید که خدایان و شاهان آینده مخاطب هستند؛ به خدایان اطمینان داده می‌شود که شاه رسالتی را که خدایان به او داده‌اند، به نحو احسن انجام داده است، و شاهان آینده نیز راه و رسم حکومت و احترام به آثار شاهان پیشین را می‌آموزند. اما به نظر لیورانی با بررسی دقیق‌تر می‌توان سه گروه مخاطب را تصور کرد: اول، حلقه درونی و نزدیکان شاه است، حتی شامل کاتبانی که مسئول نگارش این‌گونه متون هستند؛ دوم، عموم شهروندان هستند که باید از رفتار صحیح و مشروعیت شاه اطمینان یابند، و سوم، مخاطبین خارجی هستند شامل دوستان و حتی دشمنان که باید بدانند که در این سرزمین شاهی دانا به اصول کشورداری حکومت می‌کند.

۱. هر گور ۳۰۰ لیتر. ۲. هر مینا حدوداً ۵۰۰ گرم. ۳. هر بان ۱۰ لیتر. ۴. هر شقل ۸ گرم.

تقسیم‌بندی و ترجمه کامل متن اکدی

متن کتیبه کورش را می‌توان به شش قسمت تقسیم کرد.

اول، سطر ۱۹-۱

مقدمه تاریخی و نقش مردوک در این ماجرا (افعال به صیغه سوم شخص)؛
بدی‌های نبوناید، خشم مردوک از نبوناید، رحمت آوردن مردوک و انتخاب کورش؛
رفتن کورش به بابل.

دوم، سطر ۲۲-۲۰

اعلامیه شاه و تبارشناسی او: کورش می‌گوید که پدران وی همه شاه بوده‌اند
(افعال به صیغه اول شخص). مردوک و نبو پادشاهی وی را می‌خواهند.

سوم، سطر ۳۴-۲۲

رفتار صحیح کورش: او مطابق با اصول عمل می‌کند، و همه چیز را به حالت
طبیعی بازمی‌گرداند. مسأله این است که نبوناید حالت طبیعی را به هم زده و بدعت
ایجاد کرده بود، ولی کورش همه چیز را اصلاح می‌کند.

اصول سیاست کشورداری کورش اختصاراً به قرار زیر است: ۱. آوردن صلح و
آرامش ۲. به بردگی نگرفتن مردم مغلوب و ۳. محترم شمردن اموال ایشان ۴. لغو کار
اجباری (نظامی و اقتصادی) که نبوناید به ناروا تحمیل کرده بود ۵. احترام به دین
مردم بابل و اقرار به خداوندی مردوک.